

Na temelju članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09 i 25/18), vršitelj dužnosti generalnog ravnatelja Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK
O UVJETIMA ZA IZVOĐENJE LETAČKIH
OPERACIJA DRONOVIMA

OPĆI DIO

Članak 1.

Predmet

Ovim pravilnikom se propisuju opći, tehnički i operativni zahtjevi za operatora zrakoplovnih modela i zrakoplova na daljinsko upravljanje ili zrakoplovnog sustava na daljinsko upravljanje (dalje u tekstu: dronovi), a radi izvođenja letačkih operacija.

Članak 2.

Područje primjene

- (1) Odredbe ovoga pravilnika primjenjuju se na dronove čija je maksimalna masa pri polijetanju manja ili jednaka 25 kg.
- (2) Odredbe ovoga pravilnika se ne primjenjuju na dronove koji se koriste za potrebe državnih organa (vojska, policija, služba traganja i spasavanja, carina, sigurnosno-obavještajne službe i slično), osim u dijelu upisa u evidenciju.
- (3) Odredbe ovoga pravilnika se ne primjenjuju na dronove čija je maksimalna masa pri polijetanju manja ili jednaka 0.248 kg, kao i na letenje dronova unutar zatvorenih objekata.

Članak 3.

Pojmovi i kratice

- (1) Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
 - a) Zrakoplov na daljinsko upravljanje - je svaki zrakoplov bez posade, kojim se vrše operacije i kontrolirani let ili je izrađen da vrši autonomni let uz pomoć daljinskog upravljača;
 - b) Zrakoplovni sustav na daljinsko upravljanje - sustav koji je namijenjen za izvođenje letova zrakoplovom bez pilota, a kojim se upravlja i izvršava kontrolirani let od strane računala koje se nalazi u zrakoplovu ili uz pomoć daljinskog upravljača na zemlji. Sustav se sastoji od zrakoplova na daljinsko upravljanje i drugih komponenti koje su neophodne za izvršavanje kontroliranog leta od strane jedne ili više osoba;
 - c) Oprema za daljinsko upravljanje dronom - predstavlja bilo koji instrument, opremu, mehanizam, uređaj, pribor, softver ili dodatnu opremu koja je neophodna za sigurno vršenje operacija dronom;
 - d) Zrakoplovni model - predstavlja zrakoplov na daljinsko upravljanje ili sustav zrakoplova na daljinsko upravljanje čija masa na polijetanju nije veća od 25 kg, ne računajući gorivo za let, a na koji se ne primjenjuju odredbe Čikaške konvencije, i koji je izrađen samogradnjom;
 - e) Dron - je opći termin za bilo koji zrakoplov na daljinsko upravljanje ili sustav zrakoplova na daljinsko upravljanje;
 - g) Geografska ograničenja - znači razinu ograničenja zračnog prostora koja je definirana kroz bazu podataka elektroničkih karata ili je objavljena od strane nadležnih tijela;
 - h) Funkcija prostornog obavještavanja (geo-awareness) - predstavlja funkciju koja upozorava operatora drona na potencijalno kršenje ograničenja u zračnom prostoru i osigurava dovoljno informacija, kao i odgovorajuće

upozorenje kako bi operator drona poduzeo određene aktivnosti u cilju sprječavanja narušavanja ograničenja koja su definirana u zračnom prostoru;

- i) Geofencing - predstavlja automatsku funkciju za ograničenje pristupa drona u zonama zračnog prostora ili prostora koji je obezbijeđen kao geografsko ograničenje zasnovano na poziciji drona i navigacijskim podacima;
- j) Vlasnik drona - znači bilo koje fizičko ili pravno lice koje se upisuje u evidenciju drona kao vlasnik drona;
- k) Operator drona - fizičko lice koje sigurno izvršava kontrolirani let dronom;
- l) Autonomni let - predstavlja let dronom tijekom kojeg operator drona unaprijed zadaje putanju leta ili nema mogućnost da putem daljinskog upravljača kontrolira letenje;
- m) Naseljeno mjesto - je bilo koja zona u gradu, mjestu ili naselju koja se koristi za stanovanje, komercijalne ili rekreativne svrhe;
- n) Jedinica za upravljanje zračnim prostorom (AMC) - Jedinica zadužena za operativno upravljanje zračnim prostorom (razina 2), odnosno predtaktička razina;
- o) Let u vidnom polju - podrazumijeva da se mora održavati vizualni kontakt sa dronom tijekom trajanja leta. To znači da nije dozvoljeno letenje drona unutar oblaka ili magle, kao i iza drveća, zgrada ili drugih prepreka. Tijekom leta drona u vidnom polju nije dozvoljena uporaba sredstava za povećanje (poboljšanje) vidljivosti, kao što su dvogledi, teleskopi ili objektivni, izuzev naočala i sunčanih naočala;
- p) Vidno polje - podrazumijeva liniju vidljivosti do 120 m vertikalne vidljivosti i do 500 m horizontalne vidljivosti, u ovisnosti od veličine drona;
- r) Masa na polijetanju - predstavlja ukupnu masu zrakoplova na daljinsko upravljanje neposredno prije polijetanja;
- s) Skup ljudi - predstavlja ljude koji su se okupili na predviđenom prostoru, a u svrhu prisustvovanja ili sudjelovanja u organiziranom događaju (koncerti, demonstracije, proslave, svadbe, sportski i rekreativni centri i sl.);
- t) Visina leta - predstavlja visinu na kojoj dron leti mjereno u odnosu na teren iznad kog leti (AGL);
- u) Tehnička dokumentacija - podrazumijeva dokument koji izdaje proizvođač drona, a koji sadrži tehničke specifikacije drona, kao što su: masa, brzina leta, visina leta, autonomija leta, dimenzije drona, operativna ograničenja i dr;
- v) Evidencija drona - potvrda o izvršenom upisu drona u evidenciju;
- z) Potvrda o poznavanju zrakoplovnih propisa za operatora drona - dokument kojim operator drona dokazuje da je uspješno položio ispit;
- aa) Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation) - nadležna zrakoplovna vlast Bosne i Hercegovine;
- bb) Pružatelj usluga zračne plovidbe - bilo koje pravno ili fizičko lice koje pruža usluge zračne plovidbe za opći zračni promet, uključujući i organizaciju koja je podnijela zahtjev za dobijanje certifikata za pružanje tih usluga;
- cc) Nekomercijalne operacije - letenje dronom za sopstvene potrebe i rekreativno;
- dd) Komercijalne operacije - letenje dronom u svrhu snimanja (video ili fotografiranje) iz zraka za potrebe

- drugih ili korištenja materijala u komercijalne ili reklamne svrhe;
- ee) Izvođenje radova iz zraka dronom - letenje dronom u svrhu izvođenja radova iz zraka dronom (aero-foto snimanje, termovizijsko snimanje, istraživački letovi, ispitivanje iz zraka i sl.) za sopstvene potrebe ili naknadu;
- ff) Let drona - obuhvata vrijeme od pripreme za let dronom, letenje drona i završetka leta drona;
- gg) Zatvoreni objekat - predstavlja objekat sa krovom i vanjskim zidovima, kao samostalna cjelina ili bilo koji drugi objekat (djelomično ili potpuno pod zemljom) koji kao cjelina pruža zaštitu od vremenskih i vanjskih utjecaja;
- hh) Aerodrom - definirani prostor na kopnu ili vodi (uključujući zgrade, instalacije i opremu) namijenjen, u cjelosti ili djelomično, za dolazak, odlazak i kretanje zrakoplova po tlu;
- ii) Letilište - je određeni prostor na zemlji (uključujući objekte, opremu i instalacije) namijenjen za polijetanje, slijetanje, kretanje po zemlji i smještaj letjelica, opreme i osoblja radi provođenja sportskih, privrednih i drugih zrakoplovnih aktivnosti.
- (2) Kratice koje se upotrebljavaju u ovom pravilnika imaju sljedeće značenje:
- AGL (Above Ground Level) - Visina iznad terena;
 - BHDCA (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation) - Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine;
 - CTR (Control Zone) - Kontrolirana zona;
 - EASA (European Aviation Safety Agency) - Europska agencija za sigurnost zračne plovodbe;
 - AMC (Airspace Management Cell) - Jedinica za upravljanje zračnim prostorom.

Članak 4.

Kategorije operacija

Kategorije operacija dronom su:

- Nekomercijalne operacije;
- Komercijalne operacije;
- Izvođenje radova iz zraka.

Članak 5.

Kategorije dronova

- Kategorizacija dronova se vrši na temelju maksimalne mase pri polijetanju drona i podijeljeni su u sljedeće kategorije:
 - Kategorija A1 - dron čija je maksimalna masa na polijetanju veća od 0.248 kg, a manja ili je jednaka od 1 kg;
 - Kategorija A2 - dron čija je maksimalna masa na polijetanju veća od 1 kg, a manja ili je jednaka od 2 kg;
 - Kategorija A3 - dron čija je maksimalna masa na polijetanju veća od 2 kg, a manja ili je jednaka od 5 kg;
 - Kategorija A4 - dron čija je maksimalna masa na polijetanju veća od 5 kg, a manja ili jednaka od 25 kg.
- Podaci iz stavka (1) odnose se na ukupnu masu drona sa opremom koju nosi, neposredno prije polijetanja.

NEKOMERCIJALNE OPERACIJE

Članak 6.

Zone operacija i operativna ograničenja

- Nekomercijalno letenje dronom je dozvoljeno samo danju i unutar vidnog polja operatora drona.
- U nekomercijalnom letenju, letenje dronom nije dozvoljeno:
 - iznad ljudi, životinja, objekata, vozila, plovila, puteva, željezničkih pruga, vodenih puteva, dalekovoda ili drugih zrakoplova na daljinsko upravljanje na horizontalnoj udaljenosti manjoj od 30 m;

- iznad skupa ljudi na horizontalnoj udaljenosti manjoj od 50 m;
 - iznad industrijskih zona, ambasada, objekata državnih službi i institucija, kao i drugih objekata koji su od javnog značaja na horizontalnoj udaljenosti manjoj od 500 m;
 - unutar aerodromske zone ili zone CTR, u ovisnosti šta je veće, kao ni unutar prilazne i odletne ravni;
 - unutar zone letilišta; i
 - unutar zone koja je definirana za zrakoplovne priredbe.
- Maksimalna dozvoljena visina letenja drona je do 30 m AGL.
 - Iznimno od stavka (2) točka d), letenje dronom se može odvijati na udaljenosti dronom najmanje 1.5 km od aerodroma, a maksimalna dozvoljena visina letenja drona je do 30 m AGL, uz obveznu rezervaciju prostora kod Jedinice za upravljanje zračnim prostorom.
 - Iznimno od stavka (2) točka e) ovoga članka, letovi se mogu obavljati samo uz prethodno odobrenje operatora letilišta.
 - Iznimno od stavka (2) točka f) ovoga članka, letovi se mogu obavljati samo uz prethodno pisanu suglasnost rukovoditelja zrakoplovne priredbe.
 - Operator drona mora da bude upoznat sa operativnim ograničenjima koja su definirana u tehničkoj dokumentaciji i da se pridržava istih.
 - Prije početka leta operator drona mora biti usklađen i sa Prilogom 1 ovoga pravilnika.

Članak 7.

Zabranjene zone letenja i zabranjene operacije

- Pri nekomercijalnom letenju drona nije dozvoljeno:
 - vuča i izbacivanje predmeta;
 - raspršivanje i izbacivanje tekućine;
 - upravljanje dronom sa ili iz objekta u pokretu;
 - upravljanje istodobno sa više dronova.
- Nije dozvoljeno nekomercijalno letenje dronom iznad vojnih objekata i vojnih zona, kao i na horizontalnoj udaljenosti manjoj od 500 m.
- Nije dozvoljeno nekomercijalno letenje dronom sa terena unutar pojasa zaštitnog područja, a koji se nalazi unutar 300 m od granične linije u dubini teritorije BiH.

KOMERCIJALNE OPERACIJE

Članak 8.

Zone operacija i operativna ograničenja

- Komercijalno letenje dronom se vrši samo danju, unutar vidnog polja, pri čemu operator drona mora biti upoznat sa okolinom u kojoj leti, osigurati predviđeno mjesto za slijetanje i isto vidljivo obilježiti (u slučaju autonomnog slijetanja). Ukoliko se operacije dronom vrše izvan vidnog polja, horizontalno rastojanje ne smije biti veće od 1000 m.
- Vlasnik drona mora Direkciji za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (BHDCA) podnijeti zahtjev za upis drona u evidenciju, posjedovati važeću policu osiguranja i postupati sukladno tehničkoj dokumentaciji, kako u pogledu operacija, tako i u pogledu održavanja.
- Za letenje u noćnim uvjetima dron mora biti obilježen svjetlosnom signalizacijom, letenje dronom se vrši isključivo unutar vidnog polja, a predviđeno mjesto za slijetanje mora biti u neposrednoj blizini operatora drona (u slučaju autonomnog slijetanja) i maksimalna visina nije veća od 30 m AGL. Nije dozvoljeno letenje iznad grupe ljudi, objekata od značaja i slično.
- U ovoj kategoriji operacija nije dozvoljeno letenje dronom:
 - iznad ljudi, životinja, objekata, vozila, plovila, puteva, željezničkih pruga, vodenih puteva, dalekovoda ili drugih zrakoplova na daljinsko upravljanje, na

- horizontalnoj udaljenosti manjoj od 30 m, pri čemu operator drona ne smije da naruši privatnost, sigurnost letenja (Safety) i sigurnost;
- b) iznad skupa ljudi na horizontalnoj udaljenosti manjoj od 20 m;
 - c) iznad industrijskih zona, ambasada, objekata državnih službi i institucija, kao i drugih objekata koji su od javnog značaja na horizontalnoj udaljenosti manjoj od 100 m;
 - d) unutar aerodromske zone na udaljenosti manjoj od 1.5 km od aerodroma ili zone CTR, samo uz prethodnu suglasnost nadležne kontrole letenja ili Jedinice za upravljanje zračnim prostorom (AMC), pri čemu je operator drona obavezan da se pridržava uvjeta suglasnosti, dok unutar prilazne i odletne ravni nije dozvoljeno letenje dronom bez posebnog odobrenja BHDCA;
 - e) unutar zone letilišta; i
 - f) unutar zone koja je definirana za zrakoplovne priredbe.
- (5) Maksimalna dozvoljena visina letenja drona je do 120 m AGL ili najviše do 50 m iznad prepreke (zgrada ili drugi objekti), u ovisnosti šta je veće.
 - (6) Iznimno od stavka (4) točka e) ovoga članka, letenje dronom se može obavljati samo uz prethodno odobrenje operatora letilišta, pri čemu odobrenje mora biti u pisanoj formi (dokument, elektronička pošta i sl.).
 - (7) Iznimno od stavka (4) točka f) ovoga članka, letenje se može obavljati samo uz prethodnu suglasnost rukovoditelja zrakoplovne priredbe.
 - (8) Operator drona mora biti upoznat sa operativnim ograničenjima koja su definirana u tehničkoj dokumentaciji i da se pridržava istih.
 - (9) Prije početka leta dronom, operator drona mora biti usklađen i sa Prilogom 2 i 4 ovoga pravilnika, ukoliko je primjenjivo.

Članak 9.

Zabranjene zone letenja i zabranjene operacije

- (1) Tijekom letenja drona nije dozvoljeno:
 - a) vuča i izbacivanje predmeta;
 - b) raspršivanje i izbacivanje tekućine;
 - c) upravljanje dronom sa ili iz objekta u pokretu;
 - d) upravljanje istovremeno sa više dronova.
- (2) Nije dozvoljeno letenje dronom iznad vojnih objekata i vojnih zona, kao i na horizontalnoj udaljenosti manjoj od 500 m; letovi dronom se mogu obavljati samo uz prethodno odobrenje Ministarstva obrane.
- (3) Nije dozvoljeno letenje dronom sa terena unutar pojasa zaštitnog područja, a koji se nalazi unutar 300 m od granične linije u dubini teritorije BiH, ukoliko operator drona ili vlasnik drona nije pribavio prethodnu suglasnost Granične policije BiH.

Članak 10.

Odstupanja

- (1) U slučaju da operator drona, prilikom letenja dronom, zbog okoline i okolnih prepreka nije u mogućnosti da se pridržava propisanih horizontalnih rastojanja, koja su definirana člankom 8. stavak (4) točka (a) i (b), može da leti dronom na manjem horizontalnom rastojanju, ali ne manjem od 5 m, pri čemu visina letenja ne smije biti veća od 20 m AGL.
- (2) Ukoliko operator drona namjerava da odstupa od bilo kog drugog operativnog ograničenja koje je navedeno u članku 8. i 9. ovoga pravilnika, mora prethodno da pribavi posebno odobrenje BHDCA.
- (3) Prilikom podnošenja zahtjeva za operativno odstupanje, vlasnik drona i/ili operator drona mora da izvrši procjenu rizika i da predloži mjere za ublažavanje rizika.

IZVOĐENJE RADOVA IZ ZRAKA

Članak 11.

- Operativna ograničenja, zona operacija i vrsta aktivnosti
- (1) Letenje dronom u svrhu izvođenja radova iz zraka dronom može se izvoditi unutar vidnog polja ili izvan vidnog polja, bez obzira na kategoriju drona.
 - (2) Radovi iz zraka dronom mogu da se vrše i na visinama koje su preko 120 m AGL i na udaljenosti manjoj od 1.5 km od aerodroma, ali uz obveznu suglasnost nadležne kontrole letenja ili Jedinice za upravljanje zračnim prostorom (AMC) i odobrenje BHDCA, bez obzira da li se letenje dronom vrši u kontroliranom ili nekontroliranom zračnom prostoru.
 - (3) Letenje dronom se mora vršiti sukladno priručniku za izvođenje operacija dronom, a koji mora biti propisan od strane vlasnika i/ili operatora drona.
 - (4) Priručnik za izvođenje operacija dronom mora biti odobren od strane BHDCA, na osnovu kojeg BHDCA izdaje Operativno odobrenje za radove iz zraka dronom.
 - (5) Operator drona mora posjedovati Potvrdu o poznavanju zrakoplovnih propisa za operatora drona.
 - (6) U ove operacije spadaju:
 - I. Aero-fotografsko snimanje;
 - II. Snimanje termalnim kamerama;
 - III. Ispitivanje iz zraka;
 - IV. Istraživački letovi; i
 - V. Druge slične operacije.
 - (7) Ukoliko operator drona nije ujedno i vlasnik drona, operator drona mora posjedovati dokaz da je imenovan od strane vlasnika drona za vršenje operacija.
 - (8) Za letenje u noćnim uvjetima dron mora biti obilježen svjetlosnom signalizacijom, bez obzira na kategoriju drona.
 - (9) Operator drona, prije početka izvođenja radova iz zraka dronom, mora se uskladiti sa zahtjevima sadržanim u Prilogu 3 i 4 ovoga pravilnika.

Članak 12.

Letenje u zabranjenim zonama i zabranjene operacije

- (1) Tijekom letenja drona nije dozvoljeno:
 - (a) vuča i izbacivanje predmeta, kao i nošenje predmeta koji nisu sastavni dio drona, osim ako nije odobreno Operativnim odobrenjem;
 - (b) raspršivanje i izbacivanje tekućine, osim ako nije odobreno Operativnim odobrenjem;
 - (c) upravljanje dronom sa ili iz objekta u pokretu;
 - (d) upravljanje istovremeno sa više dronova.
- (2) Nije dozvoljeno izvođenje radova iz zraka dronom iznad vojnih objekata i vojnih zona; letovi dronom se mogu obavljati samo uz prethodno odobrenje Ministarstva obrane.
- (3) Letenje dronom sa terena unutar pojasa zaštitnog područja, a koji se nalazi unutar 300 m od granične linije u dubini teritorije BiH, nije dozvoljeno ukoliko operator drona ili vlasnik drona nije pribavio prethodnu suglasnost Granične policije BiH i Jedinice za upravljanje zračnim prostorom (AMC).
- (4) Za sve prethodno navedeno, pored suglasnosti i odobrenja od strane zainteresiranih strana, operator drona ili vlasnik drona mora pribaviti odobrenje BHDCA.

OBVEZE I ODGOVORNOSTI OPERATORA DRONA

Članak 13.

Evidencija drona

- (1) Vlasnik drona (fizičko ili pravno lice), koji ima prebivalište ili je registriran na teritoriji BiH, mora osobno podnijeti zahtjev na propisanom obrascu (Prilog 5 ovoga pravilnika) za upis u evidenciju drona.

- (2) Svakom dronu koji se upiše u evidenciju, BHDCA dodjeljuje evidencijsku oznaku u obliku i formatu koji je propisan od strane BHDCA.
- (3) Operator drona i/ili vlasnik drona je obavezan da o važnim izmjenama obavijesti BHDCA i podnese novi zahtjev iz Priloga 5 ovoga pravilnika.
- (4) Na svake 3 (tri) godine vlasnik drona i/ili operator drona je obavezan produžiti upis u evidenciju, u protivnom se briše iz evidencije;
- (5) Obrazac za upis drona u evidenciju sadrži sljedeće:
 - a. Ime i prezime vlasnika (fizičko lice) ili puni naziv firme (pravno lice);
 - b. Adresa vlasnika i kontakt podaci (telefon, elektronička pošta i dr.);
 - c. Proizvođač, proizvođačka oznaka i serijski broj drona;
 - d. Kategorija drona;
 - e. Kategorija operacija;
 - f. Prilozi (preslika osobne iskaznice, uvjerenje o prebivalištu/boravištu na obrascu PBA-4 ili za kompaniju JIB, preslika police osiguranja, dokaz o vlasništvu nad dronom).

Članak 14.

Obvezna dokumentacija

Operator drona kod sebe mora imati:

- a) uputu za uporabu i tehničku dokumentaciju;
- b) potvrdu o poznavanju propisa iz civilnog zrakoplovstva BiH za operatora drona;
- c) original ili ovjerenu presliku police osiguranja;
- d) potvrdu o upisu u evidenciju drona i
- e) ovjerenu izjavu da je operator drona ovlašten/imenovan od vlasnika drona za letenje dronom, ukoliko operator drona nije ujedno i vlasnik drona.

Članak 15.

Potvrda o poznavanju propisa iz civilnog zrakoplovstva BiH za operatora drona

- (1) Potvrda o poznavanju propisa iz civilnog zrakoplovstva BiH za operatora drona stiče se polaganjem ispita provjerom poznavanja sljedećih propisa:
 - Zakon kojim se uređuje oblast zrakoplovstva;
 - Propis kojim se uređuju pravila letenja;
 - Propis kojim se uređuju uvjeti za izvođenje letaćkih operacija dronovima;
 - Propis kojim se uređuje oblast nadzora u civilnom zrakoplovstvu.
- (2) Pored pitanja iz propisa, na testu se može postaviti pitanje iz tehničke dokumentacije u vezi sa operativnim ograničenjima.
- (3) Ispit provodi BHDCA, a operator drona ponosi zahtjev prema BHDCA na propisanom obrascu.
- (4) Ispit se smatra položenim ukoliko kandidat točno odgovori na 75% i više od ukupnog broja pitanja koje dobije na testu, nakon čega BHDCA izdaje Potvrdu o poznavanju propisa iz civilnog zrakoplovstva za operatora drona.

Članak 16.

Osiguranje

Operator drona i/ili vlasnik drona obavezno mora posjedovati policu osiguranja za dron koja pokriva štetu prema trećim licima na zemlji na teritoriji BiH.

Članak 17.

Obaveze i odgovornost operatora drona i vlasnika drona

- (1) Operator drona:
 - a) je odgovoran za sigurno letenje dronom. Operator drona mora biti usklađen sa zahtjevima koji su utvrđeni ovim pravilnikom i drugim propisima,

posebno onim koji se odnose na sigurnost, privatnost, zaštitu podataka, materijalnu odgovornost i zaštitu okoliša;

- b) mora vidljivo i odgovarajuće označiti mjesto polijetanja i slijetanja;
 - c) obavještava nadležno tijelo i bilo koju drugu organizaciju, tj. državu u kojoj je upisan u evidenciju i državu gdje se dogodila nesreća, ozbiljna nezgoda i događaj, kako je definirano u Pravilniku o istraživanju nesreća i ozbiljnih incidenata zrakoplova i Pravilniku o obveznom izvješćivanju o događajima, u najkraćem mogućem roku, ali u svakom slučaju u roku od 72 sata od trenutka kada je operator drona i/ili vlasnik drona identificirao stanje na koje se odnosi izvješće.
- (2) Pored toga, operator drona mora:
 - a) prije leta provjeriti ispravnost drona;
 - b) prikupiti sve potrebne informacije (meteorološke, uvjete i karakteristike područja i dr.) koje su neophodne za sigurno izvršavanje planiranog leta;
 - c) osigurati da sve prepreke budu sigurno nadvišene tijekom svih faza leta, ali ne više od 50 m od prepreke;
 - d) provjeriti potrebnu dokumentaciju;
 - e) osigurati da se letovi drona vrše uz suglasnost nadležne jedinice kontrole prometa i/ili Jedinice za upravljanje zračnim prostorom (AMC), kao i dodatno odobrenje BHDCA, ukoliko je potrebno.
 - f) omogućiti ovlaštenom licu ili inspektoru, sukladno Pravilniku o nadzoru u civilnom zrakoplovstvu, pristup svim potrebnim i traženim podacima, dokumentima i drugim informacijama.
 - (3) Operator/vlasnik drona mora da se pridržava tehničkih zahtjeva i uvjeta koji su propisani od strane proizvođača u pogledu održavanja drona, otklanjanja kvarova i nedostataka.
 - (4) Operatoru drona nije dozvoljeno da bude pod utjecajem alkohola ili psihoaktivnih supstanci, ili u psiho-fizičkom stanju u kojem nije u mogućnosti da upravlja dronom.

Članak 18.

Operacije dronom koje se vrše u okvirima kluba modelara i udruženja

Za letenje dronom, koje se vrši u okvirima kluba modelara ili udruženja, primjenjuje se sljedeće:

- (1) BHDCA može izdati operativno odobrenje klubu modelara ili udruženju, bez prethodnog dokazivanja usklađenosti, samo na osnovu uspostavljenih procedura, organizacijske strukture i sustava upravljanja koje je propisao klub modelara ili udruženje.
- (2) Operativno odobrenje, izdato sukladno ovom članku, definira uvjete i ograničenja, prostor iznad koga se vrši letenje, kao i odstupanja od zahtjeva iz priloga ovoga pravilnika.
- (3) Ovo odobrenje važi samo na teritoriji BiH na prostoru za koje je odobrenje izdato.

Članak 19.

Strani operator drona

- (1) Strani operator drona, koji vrši letenje dronom u zračnom prostoru BiH, u ovisnosti od kategorije operacija, i to za:
 - I. Nekomercijalne operacije - mora ispuniti uvjete koji su propisani u članku 6. ovoga pravilnika;
 - II. Komercijalne operacije - mora ispuniti uvjete iz čl. 8, 9. i 16. ovoga pravilnika, dobiti prethodno odobrenje od strane BHDCA i postupati sukladno uvjetima koji su navedeni u odobrenju;
 - III. Letenje u svrhu izvođenja radova iz zraka dronom za sopstvene potrebe ili naknadu - mora ispuniti uvjete iz

- čl. 11, 12. i 16. ovoga pravilnika i prethodno dobiti odobrenje od BHDCA za vršenje radova iz zraka u zračnom prostoru BiH.
- (2) Odlukom o visini naknada iz nadležnosti BHDCA propisana je naknada za letenje dronom, kao i naknada za procjenu dokumentacije i izdavanje operativnog odobrenja.
- (3) Iznimno od stavka (1) ovoga članka, ukoliko strani operator drona vrši letenje dronom u zračnom prostoru BiH za potrebe domaćih i stranih državnih institucija (policija, vojska, službe traganja i spasavanja, sigurnosnih i obavještajnih agencija i sl.) mora prethodno da dobije odobrenje od nadležne institucije (Ministarstva obrane, Ministarstva sigurnosti i drugih).

Članak 20.

Rezervacija zračnog prostora

Operator drona podnosi zahtjev za rezervaciju zračnog prostora Jedinici za upravljanje zračnim prostorom (AMC) Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH (BHANSA) na propisanom obrascu koji se nalazi na zvaničnoj internet stranici BHANSA-e, pri čemu AMC izdaje suglasnost i definiira uvjete pod kojim operator drona može da koristi zahtijevani zračni prostor.

Članak 21.

Nadzor

- (1) Operator drona je obavezan da se pridržava uvjeta koji su propisani ovim pravilnikom, te da ovlaštenom licu BHDCA omogućiti uvid u traženu dokumentaciju.

- (2) Svako nepridržavanje uvjeta propisanih ovim pravilnikom, te svako kršenje zabrana propisanih ovim pravilnikom, povlači odgovornost prekršitelja i obvezu BHDCA da postupi sukladno odredbama zakona kojim se uređuje oblast zrakoplovstva, zakona kojim se uređuje funkcioniranje organa uprave Bosne i Hercegovine, te propisa kojim se uređuje oblast nadzora u oblasti zrakoplovstva u Bosni i Hercegovini, i poduzimanje mjera za nepridržavanje i kršenje zabrana.
- (3) Ukoliko službeno lice BHDCA utvrdi da je vlasnik i/ili operator drona ugrozio sigurnost i na bilo koji drugi način prekršio uvjete propisane ovim pravilnikom, može da suspendira, povuče ili ukine odobrenje, potvrdu i bilo koji drugi dokument koji je izdat od strane BHDCA.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 22.

Prijelazne i završne odredbe

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH", a primjenjivat će se po isteku 30 (trideset) dana od dana stupanja na snagu.

Broj 1-3-02-2-412-1/20
12. kolovoza 2020. godine
Banja Luka

V. d. generalnog ravnatelja
Čedomir Šušnjar, v. r.

Прилог 1 – Некмерцијалне операције дронем

Категорија дрона (тежина дрона)	Оперативни uvjeti	Максимална висина	Старосна доб оператора дрона	Летенје изнад људи, групе људи, објеката и др.	Упис у евиденцију	Потврда о познавању прописа	Полица осигурања	Геофенсинг/ функција просторног обавјештавања (geo-awareness)
A1 (0.249kg≤A1≤1kg)	Само данју, унутар видног поља	До 20 m AGL*	14 година или под надзором пунољетне особе	Ne	Da	Ne	Ne	Da
A2 (1kg<A2≤2kg)	Само данју, унутар видног поља	До 30 m AGL*	16 година или под надзором пунољетне особе која посједује Потврду о познавању прописа	Ne	Da	Da	Da	Da
A3 (2kg<A3≤5kg)	Само данју, унутар видног поља	До 30 m AGL*	18 година	Ne	Da	Da	Da	Da
A4 (5kg<A4≤25kg)	Само данју, унутар видног поља	До 30 m AGL*	18 година	Ne	Da	Da	Da	Da

AGL* - (above ground level) висина изнад терена

Прилог 2 – Комерцијалне операције дроним

Категорија дрона (тежина дрона)	Оперативни uvjeti		Максимална висина		Старосна доб оператора дрона	Propisno обilježiti мјесто полјетанја и слијетанја	Upis u евиденцију	Potvrda o познавању прописа	Polica осигурања	Geofencing или функција просторног обавјештавања (geofencing awareness)
	Dan	Noć	Dan	Noć						
A1 (0.249kg≤A1≤1kg)	Unutar vidnog polja ¹	Samo unutar vidnog polja ²	Do 120 m AGL ³	Do 30 m AGL ³	18 godina	Da	Da	Da	Da	Da
A2 (1kg<A2≤2kg)	Unutar vidnog polja ¹	Samo unutar vidnog polja ²	Do 120 m AGL ³	Do 30 m AGL ³	18 godina	Da	Da	Da	Da	Da
A3 (2kg<A3≤5kg)	Unutar vidnog polja ¹	Samo unutar vidnog polja ²	Do 120 m AGL ³	Do 30 m AGL ³	18 godina	Da	Da	Da	Da	Da
A4 (5kg<A4≤25kg)	Unutar vidnog polja ¹	Samo unutar vidnog polja ²	Do 120 m AGL ³	Do 30 m AGL ³	18 godina	Da	Da	Da	Da	Da

¹ - Уколико се летенје дроним обавља изван видног полја, максимално растојање од оператора дрона не смје бити веће од 1000 m искључиво у неконтролираном зрачном простору.

² - Летенје у ноћним uvjetima се одвија искључиво унутар видног полја, при чему дрон мора бити опремљен свјетлосном сигнализацијом, која мора бити упалјена.

³ - AGL (above ground level) висина изнад терена

Prilog 3 – Radovi iz zraka dronom

Kategorija drona (težina drona)	Operativni uvjeti		Maksimalna visina		Starosna dob operatora drona	Propisno obilježiti mjesto polijetanja i slijetanja	Upis u evidenciju	Potvrda o poznavanju propisa	Polica osiguranja	Dokument u kojem su opisane procedure letenja, Operativno odobrenje za radove iz zraka dronom i dnevnik letenja drona	Geofencing ili funkcija prostornog obavještanja (geo-awareness)
	Dan	Noć	Dan	Noć							
A1 (0.249kg<A1<1.1kg)	Vidno polje i izvan vidnog polja	Samo unutar vidnog polja	Do 120 m AGL ¹	Do 120 m AGL ¹	18 godina	Da	Da	Da	Da	Da ²	Da
A2 (1.1kg<A2<2kg)	Vidno polje i izvan vidnog polja	Samo unutar vidnog polja	Do 120 m AGL ¹	Do 120 m AGL ¹	18 godina	Da	Da	Da	Da	Da ²	Da
A3 (2kg<A3<5kg)	Vidno polje i izvan vidnog polja	Samo unutar vidnog polja	Do 120 m AGL ¹	Do 120 m AGL ¹	18 godina	Da	Da	Da	Da	Da i demonstracija ²	Da
A4 (5kg<A4<25kg)	Vidno polje i izvan vidnog polja	Samo unutar vidnog polja	Do 120 m AGL ¹	Do 120 m AGL ¹	18 godina	Da	Da	Da	Da	Da i demonstracija ²	Da

¹ - AGL (above ground level) visina iznad terena, za visine preko 120m AGL obvezna suglasnost AMC

² - BHDCA može provesti nadzor nad operatorom drona prije odobrenja Priručnika i izdavanja potvrde, kao i operativnog odobrenja, i tom prilikom zatražiti demonstraciju leta dronom.

Prilog 4 – Sadržaj operativnog priručnika, vođenje zapisa i upravljanje rizicima**1. Operativni priručnik**

Svaki operator drona mora da definiра Operativni priručnik, u kojem će biti opisano како i na koji način врши radove iz zraka dronom. Operativni priručnik sadrži sljedeće dijelove:

- Sadržaj;
- Izmjene i lista важећих stranica;
- Dužnosti i odgovornosti osoba koje su uključene u активности izvođenja radova iz zraka;
- Standardni operativni postupci;
- Postupci u slučaju opasnosti, otkaza i slično;
- Ograničenja u izvođenju operacija;
- Uvjeti za operatora drona;
- Izvješćivanje, čuvanje zapisa i rokovi;
- Druge informacije koje su važne za izvođenje operacija,

Operativni priručnik mora biti sukladan ovom pravilniku, tehničkoj dokumentaciji koja je objavljena od strane proizvođača i drugim preporukama. Sve osobe koje su uključene u izvođenje operacija moraju biti upoznate sa obvezama i dužnostima.

2. Vođenje zapisa o letu

Zapis o letu mora da sadrži sljedeće informacije:

- Evidencijsku oznaku drona;
- Datum, vrijeme početka i završetka, trajanje i lokacija izvođenja operacija;
- Ime i prezime operatora drona;
- Provjera prije leta;
- Dodatne napomene o događajima tijekom izvođenja operacija koje mogu utjecati na sigurnost, ukoliko ih je bilo.

3. Upravljanje rizicima

Operator, koji je imatelj odobrenja za izvođenje radova iz zraka dronom, mora uspostaviti, provoditi i opisati postupak prepoznavanja potencijalnih opasnosti i upravljati rizicima. Postupak mora sadržavati: prepoznavanje potencijalne opasnosti, procjenu rizika i mjere za ublažavanje (smanjenje) rizika.

Prilog 5 – Образац – Захтјев за упис у евиденцију дрона

Zahtjev za upis drona u evidenciju			
Ime i prezime <i>(fizičko lice)</i> Puni naziv firme <i>(pravno lice)</i>			
Adresa vlasnika i Kontakt podaci <i>(broj telefona, e:mail i dr.)</i>			
Proizvođač	Proizvođačka oznaka	Serijski broj	Kategorija drona
Kategorija operacija	Nekomercijalne operacije ☐	Komercijalne operacije ☐	Radovi iz zraka dronom ☐
Dodatne informacije:			
_____ Potpis podnosioca zahtjeva		_____ Datum	

Prilozi:

1. Preslika osobne iskaznice (fizička lica) ili JIB (pravna lica)
2. Uvjerenje o prebivalištu/boravištu izdato od strane nadležnog organa na obrascu PBA-4
3. Dokaz o vlasništvu (Potvrda izdata od strane distributera/prodavača drona ili potpisana i ovjerena Izjava (Prilog 6) od strane nadležnog organa o vlasništvu drona)
4. Preslika police osiguranja
5. Dokaz o izvršenoj uplati administrativne pristojbe u iznosu od 5 KM za zahtjev

Prilog 6 – Izjava – dokaz o vlasništvu**IZJAVA**

Ja, _____, rođen/a _____, u _____
(ime i prezime) (datum rođenja) (mjesto rođenja)

JMBG: _____, sa adresom prebivališta _____
(matični broj) (mjesto/grad)

pod punom krivičnom i materijalnom odgovornošću izjavljujem:

da je dron _____, serijski broj: _____ u mom vlasništvu.
(tip drona) (serijski broj drona)

Dana _____ godine

Potpis

U _____

(ime i prezime)